

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-11-21
Besvaras senast
2025-12-03 kl. 12.00

Till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa (M)

2025/26:245 Underlag gällande överenskommelse med Somalia

Under hösten har en omfattande offentlig debatt uppstått kring regeringens hantering av biståndsmedel i samband med den så kallade överenskommelsen med Somalia. Regeringen har vid flera tillfällen beskrivit överenskommelsen som effektiv, levererad och framgångsrik, samtidigt som statsrådet vid upprepade tillfällen har bekräftat att det inte finns något skriftligt avtal.

I den interpellationsdebatt jag nyligen hade med bistånds- och utrikeshandelsministern sökte jag klarhet i hur överenskommelsen är utformad, vilken dokumentation som finns och vilka bedömningar som gjorts avseende transparens och korruptionsrisker. Statsrådet valde dock att inte besvara frågan om vilka handlingar som finns eller hur de är dokumenterade. Inte heller förklarade statsrådet varför centrala delar av det underlag som rör IOM-insatsen i Somalia är kraftigt maskade.

Detta är anmärkningsvärt av flera skäl.

För det första används svenska biståndsmedel – offentliga medel – för att finansiera verksamhet mycket nära Somalias regering i ett av världens mest korruptionsutsatta länder. Det är därför helt avgörande att riksdagen, journalister och allmänhet kan granska hur medlen används och vilka uppdrag som finansieras. När dokumentationen från IOM maskas till stora delar utan att regeringen redovisar en begriplig motivering försvagas möjligheten att utöva demokratisk kontroll över biståndet.

För det andra har regeringen försäkrat att upplägget med Somalia är transparent. Statsrådet uttalade i interpellationsdebatten att “ingenting är hemligt” och att allt kan följas på Openaid. Detta rimmar illa med att just det material som behövs för att förstå hur medlen används, vad de tre IOM-anställda faktiskt ska göra och vilka resultat som förväntas – till allra största del är maskat. Transparens innebär inte att vissa siffror ligger på en hemsida, utan att den faktiska verksamheten går att granska.

För det tredje saknas helt svar på vilken rättslig grund som åberopats när så stora delar av handlingarna sekretessbelagts. Det är inte ovanligt att sekretess används för att skydda personuppgifter eller vissa utrikespolitiska uppgifter, men omfattande maskning av centrala delar av ett biståndsprojekt som regeringen själv lyfter fram som modell för framtida arbete kräver en tydlig och

saklig motivering.

Socialdemokraterna har vid upprepade tillfällen lyft riskerna i regeringens agerande: risken att biståndsmedel göder korruption snarare än motverkar den, risken att odokumenterade eller otydliga uppgörelser omvandlas till politiska gentjänster och risken att Sveriges internationella anseende skadas när bistånd används i informella upplägg som varken är fullt ut spårbara eller transparenta.

I interpellationsdebatten gavs inte några konkreta svar. Därför behöver riksdagen nu få ett skriftligt, tydligt besked från statsrådet.

Mot bakgrund av detta vill jag ställa följande fråga till bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa:

Vilka rättsliga grunder tillämpar ministern, och vilka konkreta överväganden har ministern, inom ramen för sin tjänsteutövning, gjort när det gäller det som anføres ovan om maskning av IOM-underlaget som rör regeringens överenskommelse med Somalia?

.....

Olle Thorell (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren